

RÖNNSKÄR JA HALIAS OSANA ENSIMMÄISTÄ KANSAINVÄLISTÄ LINTUASEMAKOKOUSTA FALSTERBOSSA

Jukka Hintikka, Aleksi Lehikoinen, Markus Piha ja Kaisa Välimäki

Maailmalla toimii lukuisia lintuasemia, mutta vuorovaikutus asemien välillä on ollut vaatimatonta. Falsterbon kokouksessa vaihdettiin tietoja eri asemien tutkimuksesta ja toimintamalleista sekä suunniteltiin yhteistyöprojekteja.

Noin sata lintuasema-aktiivisia Pohjois-Amerikkaa ja Australiaa myöten kokoontui Ruotsin eteläkärkeen Falsterbohon nelipäiväiseen lintuasemakokoukseen 29.8.–1.9.2014. Kokouksessa käytiin läpi eri asemien seurantoja, tutkimustuloksia sekä vuorovaikutusta asemien ja suuren yleisön välillä. Tapahtuman järjestivät Falsterbon lintuasema ja Lundin yliopisto. Suomesta kokoukseen osallistuivat **Jukka Hintikka** (Rönnskär), **Aleksi Lehto** (Halias), **Markus Piha** (Rengastustoimisto), **William Velmala** (Jurmo) ja **Kaisa Välimäki** (Halias), jotka pitivät kokouksessa kolme esitelmää ja yhden posterin. Kokouksen verkkosivut löytyvät osoitteesta birdobservatories.com/iboc2014.

PITKÄT ARVOKKAAT AIKASARJAT

Useimpien lintuasemien toiminta perustuu vakioituihin toimintoihin, joita on toteutettu useita vuosia, monissa tapauksissa jo vuosikymmeniä. Uusiakin asemia perustetaan edelleen, mistä on esimerkkinä Islantiin vajaa kymmenen vuotta sitten perustettu asema. Asemien rutiinit koostuvat erilaisista seurannoista, yleensä rengastuksesta, mutta monilla asemilla tehdään myös muutonseurainta sekä pesivien ja levähtävien lintujen laskentaa. Esimerkiksi Ruotsin Falsterbossa on seurattu vakioituneesti ohimutuvia lintuja joka päivä 1.8.–20.11. välisenä aikana jo vuodesta 1973 lähtien.

Pitkistä aikasarjoista on todettu olevan hyötyä niin kannankehityksien kuin ilmastonmuutoksen vaikutusten seurannassa. Harvalla asemalla on ympärivuotisesti palkattua henkilökuntaa, mutta valtaosa asemista saa valtavasti apua vapaaehtoisista lintuharrastajista aineiston keruuseen. Maailmalta löytyy kuitenkin myös niin kutsuttuja ammattiasemia, joissa on palkattua henkilökuntaa.

TIETEELLISTÄ ANTIA

Monet lintuasemat toimivat yhteistyössä jonkin yliopiston tai muun tutkimuslaitoksen kanssa, jonka ansiosta niillä toteutetaan myös lyhytaikaisia

projektiluonteisia tutkimuksia. Projektiluonteista rahoitusta esimerkiksi gradu- tai väitöskirjatyöhön on huomattavasti helpompi saada kuin yhtäjaksoista seurantarahoitusta.

Kokouksessa esiteltiin monenlaisia satelliitti- ja radiolähetinprojekteja. Näiden tutkimusten avulla on pystytty saamaan tietoa monista lintujen elämään liittyvistä asioista aina kalkkunakondorin kuolinsyistä alppikiitäjän vuorokausiryntäisiin ja vaikkapa siihen, missä pikkulinnun kannattaa tankata suhteessa merien ylityksiin.

Pohjois-Amerikassa on huomattava, koko mantereen kattava lintuasemaverkosto, jonka avulla on pyritty seuraamaan useiden pohjoisten varpuslintulajien kannankehityksiä. Lintuasemat ovat täysin varteenotettava seurantakeino koska valtaosassa Kanadaa ei ole tieverkostoa, mikä vaikeuttaa pesimälintukartoituksia huomattavasti. On myös taloudellises-

ti kannattavampaa seurata lajeja muuttomatkan varrella. Se, että Suomessa kaukaisimmat vakiolinjat ovat 35 kilometriä lähimmästä tiestä on pientä Kanadan lääneihin verrattuna! Pohjoisamerikkalaisilla on myös koko Amerikan mantereen laajuisesti käynnissä projekti, jossa pystytetään radiosignaalien vastaanottoasemia. Jo 1500 dollarilla saa erinomaisen aseman, jonka kantama on parikymmentä kilometriä, mutta ainakin toistaiseksi varsinaisen lintuun kiinnittävän lähettimen hinta on liian korkea (yli 100e), jotta tästä saataisiin vielä maailmanlaajuisista läpimurtoa.

Mielenkiintoisia tuloksia oli myös Sveitsistä, jossa Vogelwarten tutkijat olivat kehittäneet tapoja määrittää tutkalla havaittavat linnut lajiryhmälleen. Nykytutkat mahdollistavat kaiun paremman analysoinnin, jolloin esimerkiksi pikkulinnut, rasfaat ja kahlaajat voidaan erottaa tut-

Esitelmiltä jäi aikaa myös illanviettoon ja muutonseurantaan. © **William Velmala**

kakaiusta toisistaan siiven lyöntitiheyden, nopeuden ja lentotavan avulla. Ja lopuksi kotoisan Hangon lintuase-
ma-aineiston perusteella kevätmuu-
ton puoliväli on 94 lajin aineiston
perusteella aikaistunut keskimäärin
neljä vuorokautta 34 vuodessa. Suu-
rin aikaistuminen on tapahtunut osit-
taismuuttajilla ja vähäisin kauko-
muuttajilla. Hangon aineiston avulla
on perehdytty myös siihen, miten
muutonaikaiset sääolosuhteet voivat
selittää lajien levinneisyysalueissa
tapahtuneita muutoksia muuttomat-
kan pidentymisen ansiosta.

YHTEISTYÖLLÄ ETEENPÄIN

Lähes kaikki asemat, jopa Ruotsin
ammattiasemat Falsterbo ja Ottenby,
ovat riippuvaisia vapaaehtoisten har-
rastajien työpanoksesta. Kokousväen
yhteiseksi muodostunut johtopäätös
oli, että vapaaehtoistyön turvaaminen
sekä muiden resurssien saaminen
asemalle edellyttävät aktiivista näky-
vyyttä ja avoimuutta. Yleisön opasta-
minen oli huomattavan keskeisessä
roolissa monella asemalla ja se oli
myös tulonlähteenä merkittävä. Li-
säksi opastustyö nähtiin yleisesti erit-
tään tärkeänä ympäristökasvatuksen
ja -valistuksen työkaluna. Esimerkik-
si Ottenbyn aseman rahoitus perus-
tuu huomattavassa määrin turisteilta
saatuihin tuloihin asemalla olevan
kaupan ja opastuksien ansiosta.

Toinen merkittävä tapa lisätä
näkyvyyttä on hyvät verkkosivut,
joilla esitellään aseman toimintaa ja

tuoreita tuloksia. Tästä esimerkkiä
tarjoilevat vaikkapa Falsterbon ase-
man sivut (<http://www.falsterbofagelstation.se>), joista löytyy mm. jo illalla
saman päivän kaikki muuttotiedot.
Erityisen kiinnostavia ovat muutto-
osion alta löytyvät kuvaajat (ruotsin-
kielisiltä sivuilta *Sträckräkning > Popu-
lationstrender*).

Falsterbon asema esitteli koko-
uksessa rahoitusmalliaan, joka koos-
tui monenlaisista puroista. Tarkim-
min esiteltiin paikallisilta asukkailta
– Falsterbo on Ruotsin rikkainta seu-
tua – kerättävää kannatusmaksuun
perustuva järjestelmää, joka oli laadi-
tu yhdessä rahoitusalan ammattilais-
ten kanssa ja joka tuotti noin 25 000
euroa ensimmäisellä keräyskerralla.

Kokouksen antiin oltiin pää-
sääntöisesti erittäin tyytyväisiä. Jat-
koa seuraa todennäköisesti kolmen
vuoden päästä Pohjois-Amerikassa.
Sitä odotellessa perustettiin kuitenkin
ryhmä, jonka tarkoitus on käynnistää
yhteistyötä, mahdollisia yhteisprojek-

teja, aineistonvaihtoa ja yleistä kes-
kustelua maailman lintuasemien vä-
lillä. Ryhmää johtaa **Thomas
Alerstam** Lundin yliopistosta, suo-
malaisista tähän ryhmään ilmoittau-
tui **Aleksi Lehikoinen**. Suomalaisve-
toisesti suunniteltiin myös maailman-
laajuista projektia, jossa arvioitaisiin,
kuinka paljon maailman muuttolin-
nut ovat aikaistaneet kevätmuuttoaan
viime vuosikymmeninä.

KOTINVIEMISIÄ

Hauskojen lintuhavaintojen – mm.
mukavaa petolintumuuttoa sekä usei-
ta aroharmalokkeja, avosetteja ja
riuttatiiroja – lisäksi kokouksesta jäi
käteen paljon ajatuksia, joilla suoma-
laista lintuasematoimintaa voisi kehit-
tää. Suomalainen lintuasematoiminta
on jäänyt monelta osin pienen piirin
puuhasteluksi, eivätkä uudet virkistä-
vät tuulet olisi pahitteeksi.

Aineistojen laadusta puhuttiin
paljon. Ensinnäkin, mitä vakioidum-
paa aineistonkeruu on, sitä parempaa
aineistoa se tuottaa tutkimukseen.
Esimerkiksi Suomessa lintuasemien
vakiopyynti perustui alun alkaen va-
kioituihin verkkopaikkoihin, joissa
totuttiin pitämään verkkoja auki koko
valoisan ajan. Tämä kuitenkin on ras-
kasta sekä usein hankalampaa määri-
tellä aineistojen analysoinnin kannalta
riittävän standardoiduksi pyynniksi,
koska osa verkoista voi olla lyhyempiä
aikoja pyynnissä. Olisikin sekä hyö-
dyllisempää että kevyempää vakioida
pyynti koskemaan esimerkiksi muuta-
maa aamun tuntia ja tiettyjä verkko-
paikkoja, kun taas loppupäivän ren-

Kateellinen Rönnskärin asemanhoitaja yrittää
kaataa Falsterbon majakan © **Kaisa Välimäki**

Vinkki: ruotsalaiset määrittävät lintuja iälleen suurentavalla luupilla!

gastukset olisivat vapaaehtoista, joskin suotavaa toimintaa. Halias siirtyi verkkopaikkojen ja pyyntiajan osalta vakioituun rengastukseen vuodesta 2009 lähtien. Vain harvoilla maailman asemilla muuton havainnointi on yhtä hyvin vakioitua kuin Suomessa, mistä voimme olla ylpeitä!

Toiseksi, rengastettavaksi päätyneiden lintujen mittaaminen tuottaa arvokasta tietoa, koska siten voidaan tutkia esimerkiksi lintujen fysiologisen kunnan pitkäaikaisia muutoksia. Voimakkaimpien muuttopäivien kiireessä siihen ei aina ole aikaa, mutta yksittäisten lintujen mittaaminen päämuuttopäivinäkin on mahdollista.

Kolmanneksi on muistettava, että vanhojen aineistojen keräämistä kannattaa ehdottomasti jatkaa, eli uusien radio- ja satelliittimenetelmien tulo ei saa riuduttaa pitkäkestoista, arvokasta aineistoa tuottavaa rengastusta tai muutonhavainnointia.

Neljänneksi, olisi kiireellisen tärkeää digitoida vanhat asema-aineistot. Useimpien Suomen lintuasemien aineisto on edelleen rengastustietoja lukuun ottamatta vain paperisilla lomakkeilla ja pääosin tutkimuskäytön ulkopuolella. Parhaiten digitointi onnistuu, jos siihen saadaan pientä rahoitusta, mutta yhtä tärkeää on löytää lintuasema-aineistosta jotakin

ymmärtävä henkilö niitä tallentamaan. Esimerkiksi Haliaksella muuttolomakkeiden tallentajina on toiminut lintuharrastajia, ja sama käytäntö on tuttu myös maailmalla. Koska tietojen näpyttely tietokoneelle vie paljon aikaa, on Haliaksen aineiston tallennuksesta voitu eri säätiöiden rahoituksen ansiosta maksaa pienehkö apuraha. Vapaaehtoisista tallentajista ja toisaalta rahoituslähteistä olisi suurta apua. Haliaksen osalta yli 35 vuoden aineisto muuttolomakkeita myöten saataneen ensi talven aikana kokonaisuudessaan digitaaliseen muotoon. Mitä kaikkea mielenkiintoista lintujen tutkimusta ja suojelua hyödyntävää löytäisimmekään, jos muidenkin asemien upeat aineistot saataisiin tallennettua tutkimuksen käyttöön!

Viidenneksi, monilla ulkomalaisilla asemalla on erilaisia pesimälinnuston, erityisesti saaristolinnuston kartoitusprojekteja, jotka tarjoavat korvaamattoman lisän linnustomme tilan seurantaan. Näidenkin jatkuminen on koko lailla vapaaehtoisten aktiivisuudesta kiinni.

Suomalaisten lintuasemien toiminnan turvaamiseksi keskeisin ensiaskel on toiminnan näkyvyyden parantaminen, joka koskee niin tutkijoita, alan harrastajia kuin suurta yleisöä. Tämän toiminnan kautta on

mahdollista saada uusia aktiiveja, kouluttaa uusia rengastajia sekä hankkia rahoitusta. Mitä paremmin toiminta tunnetaan, sen paremmin sille voidaan hakea rahoitusta. Esimerkiksi Hangon Uddskatanin avautuminen suurelle yleisölle mahdollistaisi jo nyt säännöllisen opastustoiminnan, mutta tämän organisoiminen vaatii suunnittelua ja aktiivisia tekijöitä. Samalla toimintaa voisi olla järkevä yrittää edistää muuallakin Suomessa yhteistyössä eri asemien kanssa. Ruotsissa lintuasemat järjestävät vuosittaisen tapaamisen, joka Suomessa voisi toimia esimerkiksi rengastajakokouksien yhteydessä.

Viimeisenä, muttei vähäpätöisimpänä vinkkinä: ruotsalaiset määrittävät lintuja iälleen suurentavalla luupilla! Sillä näkee, koostuuko höyhenpuku nuoruuspuvun höttöisistä vai kestävämmistä vanhan linnun höyhenistä, jolloin höyhenpeitteen kontrastien löytäminen helpottuu. Esimerkiksi käsisiiven peitinhöyheniin liittyvät kulumistuntemerkit ovat huomattavasti helpommin hahmotettavissa 5-kertaisella suurennuslasilla.

Lintuasemat ovat valtava rikkaus lintutietämyksen, linnustonsuojelun, tutkimuksen ja kansalaisten valistuksen kannalta. Kannustamme kaikkia harrastajia mukaan toimintaan! ■